www.kelasa.org

အရှင်မဟာကဿပ၊ အလောင်းတော်ကဿပ

ဆရာတော် အရှင်သူမြတ်တို့ဘုရား၊

အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်ကြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံပုံကို သိလိုပါသည် အရှင်ဘုရား။ မဟာဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်းမှာ အရှင်မဟာကဿပဟာ ပထမသံဂါယနာကို ဦးဆောင် တင်တော်မူပြီးနောက် သက်တော် ၁၂၀ မှာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံ တော်မူကြောင်းသာ ပါရှိပြီး ဘယ်နေရာမှာ ဘယ်လို ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည် မည်သူတွေက ဈာပနဆောင်ရွက်သည်ဟု မပြဆိုပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ အညာက အလောင်းတော်ကဿပမှာ အရှင်မဟာကဿပ၏ အလောင်းတော် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ကြားဖူးပါသည်။ ဟုတ်ပါသလား အရှင်ဘုရား ရှင်းပြပေးစေချင်ပါသည်။

ဒေါ်သန္တာခင်၊ ခေတ္တ ဘန်ကောက်

ပါဠိမှတ်တမ်း

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဟာ မိမိရဲ့ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းနဲ့ အရှင်မဟာကဿပရဲ့ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကို လဲလှယ် သုံးဆောင်တော်မူတယ် (သံ ၁၊ ၄၂၀)။ အဲဒီလိုလဲတာဟာ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်က မိမိမရှိတဲ့နောက် အရှင်မြတ်အား သာသနာနဲ့သံဃာကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းဖို့ တာဝန်ပေးတဲ့ သဘောပါ (သံ–ဋ္ဌ ၂၊ ၁၈၁)။ အရှင်မဟာကဿပဟာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ(အတိတ်ဘဝတွေကို သိနိုင်ခြင်း)၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု (နတ်မျက်စိကဲ့သို့ မြင်နိုင်ခြင်း)စတဲ့ အညီညာဉ်တွေမှာ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်နဲ့ ထပ်တူ စွမ်းရည်ရှိတယ် (သံ ၁၊ ၄၁၃)။ အရှင်မြတ်ဟာ အရှင်အာနန္ဒာနဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အင်မတန်ခင်မင်တယ်။ ဒါကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ သက်တော်ကြီးလို့ ဦးခေါင်းမှာ ဆံပင် ဖြူနေချိန်မှာတောင် 'ကုမာရက = ကောင်လေး'လို့ ခေါ်ဝေါ်ပြီး ပြစ်တင်မှုတွေ ပြုဖူးတယ် (သံ ၁၊ ၄၁၈)။ သက်တော် ၁၂၀ ရှည်တယ် (ဒီ–ဋ္ဌ ၂၊ ၄)။ နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ ပတ်လုံး အိပ်ရာပေါ်မှာ ကျောချပြီး ကျိန်းစက်တော်မမူဘဲ နိသဇ္ဇဓုတင် ဆောက်တယ် (အံ–ဋ္ဌ ၂၊ ၃၂၈)။ ပထမ သံဂါယနာတင်ဖြစ်အောင် ဦးဆောင် စီစဉ်ခဲ့သူပါ (ဒီ–ဋ္ဌ ၁၊ ၂–၃)။ ပထမသံဂါယနာ တင်ချိန်မှာ အရှင်မြတ်ရဲ့ သက်တော် ၁၂၀ ရှိပြီ (သံ–ဋ္ဌ ၂၊ ၁၈၁)။ ပါဠိတော်နဲ့ အဋ္ဌကထာ မှတ်တမ်းတွေထဲက ထူးခြားတာလေးတွေကတော့ ဒါလောက်ပါပဲ။

အရှင်မဟာကဿပရဲ့ သွားတော်ဓာတ်တစ်ဆူကို သီဟိုဠ်မှာရှိတဲ့ ပဥ္စယောဇနလို့ခေါ်တဲ့အရပ် (ယခု ကိုလံဘိုနှင့် ဂေါလေမြို့ အကြားမှာရှိတဲ့ Bentota)က ဘိမတိတ္ထဝိဟာရမှာ ကျောင်းတိုက်မှာ ဌာပနာထားတယ် (စူဠဝံသ၊ အခန်း ၈၅၊ ၈၀–၈၁ ဂါထာ)။ ဗုဒ္ဓကိုယ်စား ဗုဒ္ဓသာသနာကို အခြေခိုင်အောင် ဆောင်ရွက်တော်မူတဲ့ အရှင်မဟာကဿပမထေရ်ကြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပုံ အသေးစိတ်ကို ပါဠိစာပေမှတ်တမ်းတွေမှာ မဖော်ပြတာကတော့ အတော်အတန် ထူးခြားပြီး စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းတာတော့ သေချာတယ်။

သက္ကတမှတ်တမ်း

သက္ကတဘာသာနဲ့ ရေးထားတဲ့ အသောကဝဒါနကျမ်းနဲ့ ဒိဗျာဝဒါနကျမ်း တွေမှာတော့ အရှင်မြတ်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပုံကို အနည်းအကျဉ်း ဖော်ပြတယ်။ ပထမသံဂါယနာတင်ပြီးတဲ့အခါ အရှင်မဟာကဿပဟာ ဗုဒ္ဓအပ်နှင်းခဲ့တဲ့ မိမိတာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ပြီးပြီလို့ ဆင်ခြင်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံဖို့ ဆုံးဖြတ်ပါတယ်။ အရှင်မြတ်ဟာ ဓမ္မကို အရှင်အာနန္ဒာနဲ့ လွှဲအပ်ပြီး သံဝေဇနိယဌာနတွေကို ကြွပြီး နောက်ဆုံး ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ကြွပါတယ်။ အဇာတသတ်ဘုရင်နဲ့ တွေ့လိုပေမယ့် ဘုရင် အိပ်စက်နေချိန်ဖြစ်လို့ ဘုရင်ကို မနှိုးလိုတာကြောင့် ကုက္ကုဋပါဒဂိရိတောင်ကို တစ်ပါးတည်း ကြွတော်မူတယ်။ ဗုဒ္ဓသက်တော် ထင်ရှားရှိစဉ်က အရှင်မြတ်နဲ့ လဲလှယ်ခဲ့တဲ့ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကို မေတ္တေယျဘုရားရှင်အား လွှဲအပ်ဖို့ တာဝန်ရှိတဲ့အတွက် ဂူတစ်ခုထဲမှာ တင်ပလ္လင်ခွေ ထိုင်ပြီး 'ဤခန္ဓာကိုယ်သည် မေတ္တေယျဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူချိန်ထိ

www.kelasa.org

www.kelasa.org

တည်ပါစေ’လို့ အဓိဋ္ဌာန်ပြုပါတယ်။ မြေလျှင် တုန်လှုပ်ပြီး နတ်တွေက အရှင်မြတ်ရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ ပန်းတွေနဲ့ သွန်းချပြီးနောက် တောင်ကြီးဟာ အရှင်မြတ်ရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်မှာ ဖုံးအုပ်သွားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သက်န်းကို လွှဲပြောင်း ပေးအပ်ပြီးမှ အရှင်မြတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူမယ်။

မကြာမီ အဇာတသတ်မင်းနဲ့ အရှင်အာနန္ဒာတို့ အရှင်မြတ်ကို ဖူးမြော်ဖို့ တောင်ပေါ်သို့ သွားရောက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ပိတ်ဖုံးနေတဲ့ တောင်တံခါး အနည်းငယ်ပွင့်လာလို့ အရှင်မဟာကဿပရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာကို တွေ့မြင်ကြရပါတယ်။ ဘုရင်က အရှင်မြတ်ရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာကို ဈာပန ပြုလိုပေမယ့် အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်မြတ်ရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ မေတ္တေယျဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူသည်ထိ မပျက်မစီး တည်ရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း မိန့်တော်မူလို့ မပြုဖြစ်ဘူး။ အဲဒီနောက် တောင်တံခါးကြီး ပြန်ပိတ်ဖုံးသွားပြီး အဇာတသတ်နဲ့ အရှင်အာနန္ဒာတို့လည်း နေရာမှ ထွက်ခွာခဲ့ကြပါတယ် (Erienne Lamotte, *History of Indian Buddhism*, p. 206-207)။

တရုတ်အစဉ်အလာ

တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ အစဉ်အလာအရ ကုက္ကုဋပါဒဂိရိတောင်ဟာ တရုတ်နိုင်ငံ အနောက်တောင်ပိုင်းတစ်နေရာမှာ ရှိတယ်လို့ ဆိုတယ်။ အရှင်မြတ်ကို ကြည်ညိုကြတဲ့ တရုတ်ရဟန်းတော်တွေ အဲဒီတောင်မှာရှိတဲ့ အရှင်မြတ်ကို အဖူးအမြော် ကြွလေ့ရှိကြရာမှာ အရှင်မဟာကဿပရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာကို တင်ပလ္လင်ခွေလျက် ဖူးတွေ့ကြသူတွေ အများကြီးရှိပါသတဲ့ (*Ibid*, p. 207)။

ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပ

‘သုံးဆယ်နှိုက် ငနောင်သင် ခိုးသားတထောင်နှင့် ပုန်ကန်သည်ကိုလည်း ရန်မန်ငထွေးကို စေတော်မူသည်။ အရှင်ချည်း ဖမ်းယူဆက်လျှင် နဖူးတွင် စာထိုး၍ထားရ၏။ ရန်မန်ငထွေးကို အမှုတော် ကုံတွင်ပေသည်ဟု အားရတော်မူ၍ အနန္တပစ္စည်းဟူသောအမည်နှင့် ဆုလပ်ပေးတော်မူ၏၊ တိုင်းစွန်ပြည်နား ခိုးသားဓားမြသူပုန်သူကန်ရှိရာ စေတော်မူတိုင်း အောင်ဘန်များ၍ ရသည့်ဆုလပ်များနှင့် ရှင်ကဿပတွင်သော ပေါင်လောင်ရှင်ကိုဆရာပြု၍ ဘုရားသိမ်ကျောင်း ကောင်းမှု စာရင်းများကို လျှောက်ဆက်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးကို များစွာ ဆောင်ပေသည်ဟု **အနန္တသူရိယ** အမည်နှင့် (မယားကြီး သေသည်ဖြစ်၍ စည်သူကြီး စေည် မြေးစောအလွန်ကို ခင်အုန်းအမည်နှင့် မိဖုရားမြှောက်ရာတွင် မြင်သည့်) သမီးတော် **ကျောင်းတော်သည်**နှင့် ဆောက်နှင်းတော်မူ၏ (တွင်းသင်း၊ တ–တွဲ၊ စာ–၁၃၀)။

ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပဟာ ထီးလင်းမြို့စီရင်စု ပေါင်လောင်ရွာ ဇာတိဖြစ်ပြီး ပုဂံမြို့တောင်ဖက် ခရီးတစ်တိုင်ကျော် ကွာမှာရှိတဲ့ တောရကျောင်းမှ သီတင်းသုံးတယ် (ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၊ စာကိုယ်အမှတ်၊ ၃၃၀)။ စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ မြောင်နယ်ရှိ ရွှေပေါင်လောင် ဘုရားကျောက်စာအရ မြောင်မြို့နယ်၊ ကျောက်ရစ်ရွာဇာတိ၊ သက္ကရာဇ် ၅၃၀ ဖွား၊ ငယ်မည် ‘ငပေါင်လောင်သင်’ ဖြစ်တယ်။

ပေါင်လောင်အရပ်ကို သာသနာပြုခရီးလှည့်စဉ် ပေါင်လောင်လူမျိုး အကြီးအကဲတို့က ပေါင်လောင်အငယ် နှစ်ယောက်ကို အလုပ်အကျွေး အပ်လှူတဲ့အထိ ပေါင်လောင်လူမျိုးတို့ ရိုသေကိုင်းညွတ်ခံရလို့ ‘ပေါင်လောင်ရှင်’လို့ ခေါ်တယ်။ သီဟိုဠ်နိုင်ငံ အနုရာဓပြုရသို့ ဘုရားဖူးကြွပြီးနောက် သီဟိုဠ်မှ ဓာတ်တော် ၃၇–ဆူနှင့် မေးရိုးတော်တစ်ဆူ ပင့်ခဲ့လို့ အဲဒီဓာတ်တော်တွေကို ဌာပနာပြီး အထက် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခွင်မှာ ဘုရားစေတီတွေ တည်တယ်။ မိမိ ဘုရားတည်ထားတဲ့ အရပ်တွေမှာ လှည့်လည် သီတင်းသုံး တော်မူတယ်။ ယောနယ်ဖက်ကိုလည်း သာသနာပြုကြွတော်မူလေ့ရှိတယ်။ (ဇာတကပါဠိနိဿယနိဒါန်း၊ စာ–၁၀)။

ပေါင်လောင် အရှင်ကဿပဟာ ပုဂံခေတ်က ရဟန္တာအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့တဲ့ ဆရာတော်ပါ။ ဤအရှင် သီဟိုဠ်ကို ကြွတဲ့အခါ နတ်သိကြားတို့က ကျားယောင်ဖန်ဆင်ပြီး ပို့ပေးတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ သင်္ဘောနဲ့လည်း ကြွတယ်။ သင်္ဘောစီးသွားစဉ် တစ်ခါမှာတော့ ပင်လယ်ထဲမှာ သင်္ဘောမရွေ့ဘဲ ရပ်နေလို့ ‘မသူတော် ပါချေပြီ’ဆိုပြီး (ဒီအဆိုဟာ အချို့ဇာတကမှာ ပါတာနဲ့ တူနေတယ်) မဲချတော့ အရှင်ကဿပကိုပဲ သုံးကြိမ်ကျလို့ သင်္ဘောပေါ်က ပစ်ချတဲ့အခါ မထေရ်ကို မိကျောင်းကြီးတစ်ကောင်က ကျောကုန်းပေါ်တင်ပြီး သီဟိုဠ်သို့အရောက် ပို့ဆောင်ပေးတယ်။

ပေါင်လောင်ကဿပ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ လှည့်လည်စဉ် မျက်မမြင် ဘီလူးတွေကို မေတ္တာရေချမ်းနဲ့ မျက်စိအလင်း ရစေတယ်။ ဒါကြောင့် ဘီလူးတို့က ရေမန်၊ တောင်ကျည်း အမည်ရှိတဲ့ ဘီလူးညီနောင်ကို ဆရာတော်အား လှူလိုက်တယ်။ ဆရာတော်အပြန်မှာ သီဟိုဠ်က မဟာစေတီပုံ၊ လောဟပါသာဒ (ကြေးပြာသာဒ်)ပုံ၊

www.kelasa.org

ဓာတ်တော်မွေတော်၊ မဟာဗောဓိညောင်စေ့တွေ မြန်မာပြည်ကို ယူခဲ့တယ်။ ပေါင်လောင် အရှင်ကဿပမထေရ်ဟာ နရပတိစည်သူမင်းကြီးရဲ့ ဆရာပြုကိုးကွယ်ခံရတယ် (သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၊ စာ– ၁၁၄)။

ပေါင်လောင် အရှင်ကဿပဟာ ၁။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ နိဿယပေါင်း (ပိဋကတ်တော်သမိုင်း၊ စာကိုယ်အမှတ်၊ ၇၆၀) ၂။ သဟာဿရုံသီမည်သော ဗောဓိဝင်ဋီကာကျမ်းတွေကို ရေးခဲ့တယ် (ယင်း၊ စာကိုယ်အမှတ်၊ ၃၃၀)။ ဗောဓိဝင်ဋီကာနိဂုံးအရ နရပတိစည်သူမင်းကြီးရဲ့ သားတော် သီခဝိဇယမင်းသားက ဗောဓိဝင်ဋီကာကို သက္ကရာဇ် ၅၆၅–ခု ပေ႒ွက်ပေါ်မှာ ရေးတင်တယ်လို့ဆိုတယ်။ ဇေယျသီခကို သီခဝိဇယ၊ ၎င်းရဲ့ မယ်တော်ကိုလည်း 'သဒ္ဓါ သဒ္ဓါယ ဒက္ခာယ၊ သယတော ဒက္ခိဏာဒေဝိယာ = သဒ္ဓါတရားနှင့် အခါခပ်သိမ်း လှူဒါန်းလေ့ရှိသည့် တောင်ပြင်သည် မိဖုရား'လို့ ဆိုတယ်။ ပုဂံမြို့တောင်ဘက် တစ်တိုင်ကျော်ကွာဝေးတဲ့ တောရကျောင်းမှာ သီတင်းသုံးစဉ် ခုဒ္ဒသိက္ခာအဋ္ဌကထာနိဿယကို ရေးစီရင်ခဲ့ကြောင်း ကဿပကျောင်းကျောက်စာမှာဆိုတယ် (မဟာဒွါရနိကာယသာသနဝံသဒီပနီ၊ စာ၊ ၉၂)။

ပေါင်လောင် ရှင်ကဿပနဲ့ ပတ်သက်ဖွယ်ရှိတဲ့ ပုဂံကျောက်စာ အချို့ကို လေ့လာကြည့်တဲ့အခါ ပိဋကတ် အလွန် တတ်ကျွမ်းသူ၊ ဘုရင်တွေ မှူးမတ်တွေ ကြည်ညို ကိုးကွယ်ခံရသူ၊ ပုဂံမင်း (သက္ကရာဇ် ၅၇၇ မှာဖြစ်လို့ နားတောင်းများမင်းဖြစ်ဖွယ် ရှိတယ်)က အတန်တန်ပင့်လို့ ပုဂံကို ကြွရောက်ပြီး ဘုရင်ခံစားနေရတဲ့ ရောဂါကို ပျောက်အောင် ကုသပေးတဲ့အတွက် ဘုရင်က ထီးဖြူဆောင်းပြီး ပူဇော်ခံရသူ၊ တောကျောင်းဂိုဏ်းကို စတင်တည်ထောင်သူအဖြစ် တွေ့ရကြောင်းပါ။

တောင်ငူမြို့ မြို့ထောင့်ကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသီရိသံဝရ မထေရ် ရေးစီရင်တဲ့ အလောင်းတော် ကဿပသမိုင်းကျမ်းအရ သက္ကရာဇ် ၇၆၃ ခုနှစ် နန်းတက်တဲ့ ရွှေနန်းစံ ပထမင်းခေါင်းကြီး လက်ထက် တောင်ကြားရွာဇာတိလို့ ဆိုတယ်။ သီဟိုဠ်မှာ ပညာသင်ယူ တတ်မြောက်ပြီး ပြန်ရောက်တဲ့အခါ ချင်းတွင်းမြစ်ရဲ့ အရှေ့ဖက်ကမ်း ရွှေလှေအရပ်မှာ စာပေပို့ချခဲ့ကြောင်း ဆိုတယ်။

အလောင်းတော်ကဿပ

တစ်ခါသော် မြင်းမူတောကျောင်းမှ အမြင့်တောကျောင်း၊ တုံတောကျောင်းမှ ဖြတ်၍ ယောနယ်ဖက်သို့ သာသနာပြုကြွအသွား ပုံညာတောင်နှင့် မဟူတောင်တို့ဆုံရာ ယခုအလောင်းတော်ကဿပနေရာမှာ ပေါင်လောင်ကဿပအရှင်မြတ် ပျံလွန်တော်မူတယ်။ အနီးအနား ရွာသားများ၊ ကိုးကွယ်သူ ဒါယကာများက ကောင်းစွာ သင်္ဂြိုဟ်ကြပြီး အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ကိုယ်စားပုံတော် အလောင်းတော်သဏ္ဌာန် တည် ထားကိုးကွယ်ရာမှ အလောင်းတော်ကဿပလို့ ဝေးနီးအနှံ့ ကျော်စောလာတယ် (ဇာတကပါဠိနိဿယနိဒါန်း၊ စာ–၁၂)။

ဒါကတော့ ဘုန်းကြီး လေ့လာမိသလောက်ပါပဲ။ အလောင်းတော် ကဿပနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျောက်စာတွေ၊ မှတ်တမ်းတွေ၊ သမိုင်းအဆိုတွေ ကွဲလွဲမှု ရှိတယ်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နားလည်ဖို့ဆိုရင် ခေတ်သစ်မှာ သုတေသနပြုထားတဲ့ စာတမ်းတွေ၊ သမိုင်းစာအုပ်တွေလည်း ရှာဖွေ လေ့လာဖတ်ရှုသင့်ပါတယ်။

သုံးသပ်ချက်

ဓုတင်ဆောင် တောဒင်္ဂရ အရှင်မဟာကဿပဟာ ဗုဒ္ဓသာသနာမှာ အလွန် ထင်ရှားတယ်။ ထင်ရှားသူတွေရဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေမှာ အံ့ဩဖွယ် ဖြစ်ရပ်ဆန်းတွေ ပါနေလေ့ရှိတတ်တယ်။ အရှင်မဟာကဿပ အစစ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗိဟာပြည်နယ် တစ်နေရာမှာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဖို့ ပိုဖြစ်နိုင်တယ်။

တရုတ်နိုင်ငံက အရှင်ကဿပနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံက ပေါင်လောင် အရှင်ကဿပတို့က အဂ္ဂသာဝကကြီး အရှင်မဟာကဿပနဲ့ ပတ်သက်နိုင်ဖွယ် မရှိပါဘူး။

အင်း၊ ပေါင်လောင် အရှင်ကဿပဟာ ပုဂံခေတ်က ရဟန္တာအနေနဲ့ အလွန်ထင်ရှားတဲ့ ဘုရင်ကိုးကွယ်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လို့ အံ့ဩထူးဆန်း ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ အတူ နောင်အခါ အလောင်းတော်ကဿပ ဖြစ်လာတယ်ဆိုရင်တော့ မငြင်းသာပါဘူး။ ❐

www.kelasa.org